

newsחדשות

חסינות בחסות החשדות: זהו החוק שמסעיר את הכנסת

שלחו להדפסה

חוק איסור חקירת ראש ממשלה מכהן, או בכינויו "החוק הצרפתי", קרוי על שם סעיף בחוקה הצרפתית שמעניק חסינות לראש השלטון מפני חקירה פלילית. כבר יותר משנה שהחוק מרחף באוויר, אך עם התקדמות חקירות נתניהו גבר הלחץ בקרב חברי הליכוד לקדם אותו. מה פירוש סעיפי החוק, מה התנאי והאם כל חברי הקואליציה תומכים בו? מורן אזולאי, אלכסנדרה לוקש ואליאור לוי

זהו החוק שמעורר סערה בכנסת: "החוק הצרפתי" הוא החוק לאיסור חקירות פליליות על ראש ממשלה מכהן, ובעצם הוא מגן על ראש ממשלה מפני חקירות פליליות. החוק, שטרם עלה אפילו לדיון ראשון בוועדת השרים לחקיקה או להצבעה בכנסת, הפך לנפיץ ועורר מתיחות שיא בקואליציה - מתיחות שהובילה להתנגדותם לחוק של לא מעט מחברי הכנסת של הבית היהודי וכולנו.

לחצו כאן
להגדיל הטקסט

כך נולד החוק

בראשית חודש אוגוסט 2016, שעה שחקירות המשטרה נגד ראש הממשלה בנימין נתניהו כבר החלו, הודיע יו"ר ועדת הפנים והגנת הסביבה, ח"כ דודי אמסלם (הליכוד), על יוזמת חקיקה חדשה שתאסור לחקור ראש ממשלה מכהן אלא אם מדובר בעבירות פשע חמורות כמו עבירות ביטחון, עבירות אלימות וכדומה. סעיפים כמו אלה שבהם נחשד נתניהו ונחקר - לא הופיעו בהצעה.

ההצעה הוגשה ולא עוררה עניין רב מדי, אולם ככל שהתקדמו חקירות המשטרה נגד נתניהו גברה גם המוטיבציה של חבריו בליכוד לקדם אותה, ולקראת כינוסה הראשון של ועדת שרים לחקיקה לאחר פגרת חגים ארוכה הפך הסיפור לנפיץ במיוחד ואפילו גרר שיתוק של עבודת הקואליציה אמש בעקבות היעדר הסכמות.

יוזם החוק דודי אמסלם עם נתניהו

מה אומרת הצעת החוק?

הצעת החוק שאמורה להגיע במושב הקרוב לאישור הכנסת איננה הצעת חוק רגילה. מדובר בתיקון לחוק יסוד: הממשלה, הליך מורכב יותר שמצריך אישור ברוב מיוחד של 61 חברי כנסת.

בסעיף הראשון להצעה נכתב: "לא יאשר היועץ המשפטי לממשלה לחקור באזהרה ראש ממשלה מכהן, אלא בשל עבירות מין או אלימות או ביטחון או סמים, או אם דחיית החקירה עלולה לגרום לנזק ביטחוני או נזק כלכלי

משמעותי". כלומר, עבירות כמו מרמה, הפרת אמונים או שוחד אינן נכללות בהצעה, ולמעשה ראש ממשלה מכהן שנחשד בעבירות מסוג זה יהיה חסין מפני חקירה בעת כהונתו גם אם עבר על החוק וגם אם יהיו לכך ראיות מוצקות וחד-משמעיות לכאורה.

ראיון מיוחד עם איילת שקד

בסעיף השני להצעה נכתב: "קבע היועץ המשפטי לממשלה כי עבירה פלוגית לא נחקרה עקב דחיית החקירה כאמור, לא תבוא תקופת הדחייה במניין תקופת ההתיישנות של אותה עבירה". כלומר, תקופת עיכוב החקירה שנוצרה בשל העובדה שראש הממשלה מצוי בכהונה לא תיחשב במניין התיישנות העבירה.

סעיף שלישי להצעה מפרט כי הוראות החוק לא יחולו על חקירה שנפתחה לפני שחוקק החוק. המשמעות במקרה של נתניהו היא שלאחר שיעבור החוק לא יהיה ניתן לפתוח חקירות חדשות, אבל החקירות המתנהלות כיום ימשכו כסדרן. כמו כן כולל החוק סעיף חדש שקוצב את כהונת ראש הממשלה לשתי קדנציות מלאות ורצופות או לכהונה של שמונה שנות כהונה.

מה קובע החוק הצרפתי?

מדובר בסעיף 67 לחוקה הצרפתית, שבעצם מעניק חסינות לנשיא ולא לכל ראש ממשלה מפני חקירה פלילית. ד"ר עמנואל נבון, מומחה ליחסים בינלאומיים באוניברסיטת ת"א והמרכז הבינתחומי, הסביר בריאיון לאולפן ynet: "זה בכלל גלגול של חוקות קודמות של הרפובליקה הרביעית והשלישית, גם כשלנשיא לא היו סמכויות כשם שיש לו היום. הנשיא של הרפובליקות הקודמות היה חסר סמכויות, כמו הנשיא שלנו. זה לא קשור לסמכויות, אלא משום שהנשיא הוא הראש והסמל של המדינה. בדרך כלל, ברוב מדינות העולם, במיוחד כשמדובר במלך או במלכה, נותנים לו חסינות מחקירה. אגב, אצלנו בארץ גם לנשיא יש חסינות מהעמדה לדין פלילי, בסעיף 14 של חוק יסוד נשיא המדינה. זה לא כל כך שונה".

ד"ר נבון הזכיר את החקירה של נשיא צרפת לשעבר ז'ק שיראק ואמר: "דובר על עבירות מס וגם מינויים פוליטיים לא כשרים. הוא לא יושב בכלא על זה, אבל הוא הועמד לדין. לא חקרו אותו כל עוד היה במסגרת הכהונה שלו ולא בגלל תפקידו אלא בגלל מעמדו. מעמד של ראש מדינה. הוא לא היה ראש ממשלה, זאת אומרת ראש הממשלה שלו, כל ראש ממשלה אחר בצרפת היה נחקר כמו בכל העולם, ראש הממשלה הוא לא ראש המדינה".

לא נחקר בתקופת כהונתו. נשיא צרפת לשעבר ז'אק שיראק (צילום: רויטרס)

הוא מוסיף כי החוק מתייחס לראש המדינה ולא לראש הממשלה, ומכאן למעשה השוני בין החוק הנהוג בצרפת לזה המקודם בישראל. "אנחנו בהחלט בולטים בתופעת שינוי חקיקה כל הזמן לצרכים פוליטיים בהשוואה למדינות אחרות", אמר נבון. "הזלזול הזה בשלטון החוק, בחוקים, בכללי המשחק, שאתה יכול לשנות את זה לפי הצרכים שלך - לצערי הרב, ההתנהלות הזאת של מדינת חלם מאפיינת את מדינת ישראל. לפני כמה שנים עלתה יוזמה לבטל גם את מוסד הנשיאות כי מועמד אחד לא היה מתאים לראש הממשלה. אני לא מכיר הרבה מדינות שבהן ההתייחסות הזאת לחוק ולמוסדות של המדינה בזלזול לפי הצרכים הפוליטיים שלך. אולי במדינות שהן דרומה לים התיכון, אבל לא צפונה לים התיכון".

מי בעד ומי נגד?

לא כל מרכיבי הקואליציה יודעים עדיין כיצד לעכל את החוק הכי נפיץ של מושב החורף. תחילה ביקשו השותפים להוסיף סעיף של קציבת כהונת ראש הממשלה לשתי קדנציות על מנת להבטיח שערכוב החקירות לא יימשך זמן ארוך מדי, אולם גם לאחר הוספת הסעיף נרשמה התנגדות בקרב חברי כנסת לא מעטים בסיעת הבית היהודי ובסיעת כולנו.

ראשי המפלגות הללו, אגב, עוד לא השמיעו בבירור את קולם והכריזו אם הם בעד או נגד ואם הצעת החוק בהקשר הרחב שלה - כשברקע חקירות המשטרה - מקובלת עליהם. שרת המשפטים איילת שקד אמרה היום [בריאיון לאולפן ynet](#) כי לא תאפשר חקיקה פזיזה.

יו"ר הקואליציה ביטן מגיב לדברי שקד

"ניסו להעביר אותו מהר. אני לא אתן לחוק יסוד לעבור בצורה כזאת מבלי שסיעות הקואליציה יישבו וידונו בו. גם בהסכם הקואליציוני יש לכל סיעה יכולת לעצור חוק יסוד בכל אחד משלבי החקיקה. השלב של ועדת שרים לחקיקה הוא השלב החשוב ביותר משום שבשלב הזה נקבעת עמדת הקואליציה. לכן החוק הזה יעלה לדין רק אחרי שכל הסיעות יגבשו את עמדתן", אמרה שקד.

שקד מבהירה גם כי "בעניין של חוקי יסוד אין מסחרה פוליטית, זה לא דבר שעושים במחטף. כשאני אביא את חוק יסוד החקיקה לא אעשה פוליטיקה של תן וקח. חוקי יסוד הם דברים שיוורדים לשורש המשטר בישראל, וכל חוק כזה צריך להשקיע בו חשיבה רבה, זה לא עניין של תן לי ואתן לך".

יו"ר הקואליציה ח"כ דוד ביטן הגיב בחריפות: "עם כל הכבוד לשקד, שלא תשחק משחקים על דעת הקהל ושלא תציב תנאים. אנחנו לא מוכנים שהבית היהודי יהיו בעלי בית על הליכוד".

חדשות ב-SMS - עדכונים מחדר החדשות של ynet ישירות לסלולרי שלכם.

תגיות: הכנסת | כנסת | חקירה | בנימין נתניהו | חוק | חקיקה
[חזרה](#)